



شورای عالی حوزه علمیه قم

مرکز مدیریت حوزه های علمیه خواهران

مقاله

عنوان

راه کارهای حفظ زی طلبگی بعد از فارغ التحصیلی

نکارندگان:

مریم نیل تیروصدیقه خدادادی

تابستان ۱۳۹۷

رسالة

چکیده:

طالبان کسب علوم دین نماد فرد معتقد به آن دین هستند و نحوه ی رفتار و گفتار آنان در عرصه اخلاق، علوم، سیاست و...الگوسایر مردم قرار می گیرد. لذا در مسیر طلبگی باید ها و نبایدهای زیادی وجود دارد تا طلبه بتواند به عنوان یک آموزگار دینی و محقق استخراج منابع دینی به وظیفه ی اصلی خود یعنی تبلیغ و گسترش متون اسلامی بپردازد. برای رسیدن به این اهداف والا باید انگیزه الهی باشد و با تاسی از ائمه و پیامبران (علیهم السلام) راه تقوا را پیشه کند. تقوا سلاح زی طلبگی است که باید در زندگی آن راجاری سازد. تمام علمای دین بر عدم مدرک گرایی و توجه به اینکه فارغ التحصیلی در حوزه علمیه معنا ندارد اشاره کردند، ما تا زمانی که زنده ایم طلبه هستیم. شاید در رده های سنی نوع تحقق زی طلبگی عوض شود ولی نباید طلاب از کسب علم خود را منع کنند. آن چه در این مقاله به دنبال آن هستیم این است که به راهکارهایی جهت حفظ زی طلبگی بعد از فارغ التحصیلی بپردازیم.

کلیدواژگان: راهکار، زی، طلبگی، فارغ التحصیلی.

مقدمه

طلاب علوم دینی چندین سال را به تحصیل علوم دینی می پردازند و در اوایل جوانی با قرآن و حدیث خو می گیرند. هدف را الهی می کنند و برای انگیزه ای فراتر از مادیات پا در راه کسب علوم می گذارند. آیا می شود با اعداد و ارقام هزینه ی مبلغی که چند سال از خانواده دور شده و در یک آبادی مشغول تبلیغ است پرداخت؟ مسلماً عدد ناچیز است.

باید در راه طلبگی باید ها و نبایدها را آموخت تا از مسیر دور نشویم گاهی آفت های مدرکی گریبان گیر حوزه می شود یا به اشتباه پس از اتمام سنوات تحصیل راه دیگری در افکار و اعمال و سبک متفاوتی را اعمال می کنند یا در ساده ترین حالت از علم و درس و تبلیغ فارغ می شوند. طلاب دانش آموخته عنوانی است برای فارغ التحصیلان تا بدانند بعد کسب علوم دوره ی تبلیغ، تحقیق و تدریس را امتداد دهند زیرا طلبه در هر رده سنی نحوه ی کسب علومش متفاوت است.

زندگی در نظر طلبه معنا و مفهوم خاص تری دارد که به پشتوانه آن مسئولیت و باید و نبایدهای طلبگی را بهتر می شناسد و برای انجام رسالت سنگین طلبگی دارای عزمی راسخ و افقی بلند است که می تواند جامعه را در راهی درست قرار دهد و به وظیفه خود عمل کند لذا در پی آن هستیم تا با شناخت عوامل موثر در ایجاد راهکار حفظ زی طلبگی بعد از فارغ التحصیلی در ابتدا به تکامل طلبگی خود نایل گردیم و سپس مطلبی مختصر برای استفاده دیگر دوستان فراهم سازیم، امید است مورد توجه آقا امام زمان (عج الله تعالی فرجه الشریف) قرار گیرد.

الف) تبیین معنا و مفهوم

فارغ: فرصت یافتن. سرور قلب. باد سرد تابستان. نعت فاعلی از فُروغ و فَرَاغ. پردازنده از کاری. دست از کار کشیده. خلاص شده و آزادگشته و نجات یافته. به مجاز، بریده و صرف نظر کرده:

هم به جان شاه کز درگاه شاهان فارغم

حرص را دادن تبری برنتابد بیش از این.

فارغ البال؛ فارغ التحصیل. فارغ الحال. فارغ الذهن. فارغ داشتن. فارغدل. فارغ زی. فارغ ساختن. فارغ شدن. فارغ کردن. فارغ گردانیدن. فارغ گشتن. فارغ ماندن. رجوع به هر یک در جای خود شود.^۱

زی: هیئت، شکل، جان وزندگی را گویند که نفس و روح است.^۲

طلبه: دانش پژوهان، جویندگان علم، خواستار، خواهشمن، ملتمس، خواهان.^۳

بایدهای طلبگی

۱. اخلاص
۲. توکل
۳. ایمان راسخ به رازقیت پروردگار (مناعت طبع)
۴. توسل به اهل بیت (علیهم السلام) به ویژه به امام زمان (عج)
۵. علم برای عمل و تزکیه نفس
۶. تواضع و فروتنی در برابر مردم
۷. دوری از شهرت طلبی
۸. پرهیز از گفتار به غیر علم و شجاعت در گفتن «نمی دانم»^۱

^۱ علی اکبر دهخدا، لغتنامه دهخدا، ج ۲۴، چاپ اول، تهران، انتشارات موسسه لغت نامه دهخدا، ۱۳۶۴، ص ۱۸

^۲ همان، ج ۲، ص ۳۲۵

^۳ محمد معین، فرهنگ فارسی معین، جلد چهارم، چاپ دوم، تهران، انتشارات ثامن، ۱۳۶۸، ص ۳۲۴۹

^{۱-} محمد، عالم زاده نوری، طلبه؛ نشاط و طراوت طلبگی، چاپ دوم، قم: موسسه فرهنگی ولاء منتظر عج، ۱۳۹۰ش، ص ۵۷، ۶۰

ه) تراجم ها

تمام احکامی که تاکنون بیان شد، به عنوان قاعده (قانون واصل عملی) ذکر گردید. هر قانون رفتاری در نگاه نخست حمل بر شرایط طبیعی وعادی می شود؛ امادر شرایط خاص ممکن است تغییر کند یا تبصره واستثنا پذیرد. به بیان دیگر، این قواعد عام ، اصول اولیه هستند وتنها در نگاه نخست معتبرند؛ یعنی تنها اقتضای خوبی وبدی را برای موضوع ثابت می کنند. می توان حدس زد که این اقتضا بر اثر وجود موانعی از بین برود واین اصول مانند هر اصل دیگری استثنا بردارد. مثلا اگر حکم خوردن یک میوه مانند انار از فقیه پرسیده شود، فقیه با نظر به طبیعت آن وشرایط عادی، حکم به حلیت وجواز می کند؛ اما انار در عالم واقع ممکن است واجد عنوان افزوده ای باشد که آن عنوان ممکن است حکم را تغییر دهد.

برای مثال، خوردن انار ترش برای کسی که بیمار است واز خوردن آن ضرر می بیند، حرام است ، نه ازآن جهت که انار خوردن حرام است، بلکه ازآن جهت که ضرر رساندن به خود حرام است، یا خوردن انار برای انسان روزه دار در ماه مبارک رمضان به عنوان ترک واجب حرام است. یا خوردن انار از درخت همسایه بدون کسب رضایت او به عنوان غصب حرام است؛ اما وقتی از طبیعت انار سؤال می شود بیان شده است. در این نوشتار نیز، در بیان احکام

اخلاقی رفتار طلبه به موارد خاص نظر نبوده و در صورت طبیعی موضوع در شرایط عام بررسی شده است. پس از آن که خوب وبدها را در شرایط طبیعی شناختیم و تکلیف نهایی خود را درباره آن دانستیم، نوبت به عمل می رسد. مقام اجرا و عمل، مشکلات خاصی دارد. مصادیق واقعی موضوعات نوعاً مجمع عناوین مختلف اند و از جهات گوناگون باید بررسی شوند؛ یعنی یک رفتار خارجی مصداق چند اصل از این اصول قرار می گیرد. گاهی احکام این جهات گوناگون بایک دیگر تعارض دارد و قابل جمع نیست. از این پدیده به تزامم یاد شده است. قانون باب تزامم رعایت اهم است؛ یعنی اگر دو قانون رفتاری در یک موضوع واقعی چنان جمع گردند که عمل به یکی، منتهی به ترک دیگری گردد، باید از میان این دو قانون، به آن که اهمیت بیشتری دارد عمل شود و آن دیگری ترک گردد. مثلاً جست و جو کردن در میان آب لجن آلود نهر کنار خیابان، برای طلبه از آن جهت که زننده، سبک و خلاف شأن است ناروا به شمار می آید؛ اما اگر فرض کنیم برگگی از قرآن کریم در میان این آب آلوده و مورد هتک حرمت واقع شده باشد، بر طلبه و غیر طلبه لازم است که آن را از این فضای آلوده خارج سازند. از آن جا که مراعات حرمت قرآن، مهم تراز مراعات شأن و مقام خود است در این تزامم، قانون دوم مقدم می شود. در چنین مواردی، طلبه باید مزایا و مفسد فعل را بسنجد و مصلحت مهم تر را مقدم دارد. هم چنین ممکن است یک عمل خلاف عرف، مصلحت فراوانی داشته باشد، در چنین مواردی لازم است به جهت مراعات آن مصلحت مهم تر، دست از پیروی عرف برداشت بسیاری از موارد تزامم در ملاحظه حقوق دیگران پدید می آید؛ مثلاً دویدن در خیابان برای کمک به کسی، مهم تراز مراعات شأن و موقعیت خود است یا حضور در مراسم عروسی که در یک تالار مجلل بالای شهر برگزار می شود، از باب این که حضور در مواضع گناه، مواضع تهمت و محل تجمع مترفین است و توهم اسراف، ول خرجی و شادخواری ایجاد می کند. یا معمولاً در این مراسم ضوابط شرعی رعایت نمی شود و حضور روحانی موجب تأیید و امضای ضمنی آن می گردد و مهر جواز و مشروعیت بر آن می نهد، برای طلبه ناروا است؛ اما اگر طلبه احتماتل جدی می دهد که اقتدار شخصیتی او مانع اجرای گناه است و شرم حضور او رعایت می شود. بهتر است که در آن مراسم شرکت نکند. از موارد

مهم تراحم، تراحم میان شئون طلبگی با شئون خانوادگی است. برخی از طلاب وابسته به خانواده های متمول و متمکن هستند و در محیطی بسیار تشریفاتی و مجلل رشد کرده اند، یا با زنانی از این قبیل وصلت می کنند. این گروه اگر بخواهند شئون خانوادگی خود یا همسر خود را مراعات کنند، مجبورند از رعایت جلوه های رفتاری متناسب طلبه خارج شوند، و چنان چه بخواهند متناسب شئون طلبگی عمل کنند، در میان اقوام خود متهم به خشک دستی یا خشک مغزی می گردند و مورد مذمت قرار می گیرند. حل این تراحم در جایی که راه جمع وجود نداشته باشد، بسیار دشوار است و در موارد معین باید به صورت خاصی بررسی گردد. اما به صورت کلی می توان گفت که غالباً به جهت کثرت روابط و صمیمیت فراوان، توجیه خانواده ها آسان تر از توجیه ناظران بیگانه است و به همین دلیل، رعایت شئون طلبگی مقدم بر رعایت شئون خانوادگی است.^۱

^۱ - محمد، عالم زاده نوری، درآمدی بر زی طلبگی، چاپ چهارم، قم: پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، ۱۳۹۰ش، ص ۱۸۲، ۱۸۳.

نتیجه گیری

طلبه به عنوان مبلغ دین و آموزگار دینی باید جامع خصوصیات خوب و فاقد خصوصیات منفی و بد باشد.

از جمله این خصوصیات اینکه طلبه باید بداند اینکه فارغ التحصیلی در حوزه علمیه معنا ندارد اشاره کردند، ما تا زمانی که زنده ایم طلبه هستیم. شاید در رده های سنی نوع تحقق زی طلبگی عوض شود ولی نباید طلاب از کسب علم خود را منع کنند

بنابراین دانش آموختگان با ایمان، علم، تقوا، دوری از گناه، تفریحات سالم، معاشرت با اهل علم، عدم مدرک گرایی، کسب لذات حلال، مطالعه، شرکت مستمر در برنامه های اخلاقی و مجالس ذکر و... به تقویت روحیه ی طلبگی در خارج از محیط حوزه بپردازند.

فهرست منابع

*قرآن

*نهج البلاغه

۱. ایرج پور، باقر، روان درمانی برای همه، چاپ ششم، تهران: آفاق، ۱۳۹۰.
۲. اسلامی فر، جعفر، آداب سخن و سخنوری، نسخه ۲، دیجیتالی، بی تا.
۳. دهبان، مهدی، طلبه کامل، چاپ اول، تهران: سنجش و دانش، ۱۳۹۱.
۴. دهخدا، علی اکبر، لغت نامه دهخدا، ج چهل و هفتم، چاپ اول، تهران: انتشارات موسسه لغت نامه دهخدا، ۱۳۶۴.
۵. صدوق، محمد بن علی بن حسین، جلد ۴، چاپ پنجم، تهران: جامع مدرسی، بی تا.
۶. عالم زاده نوری، محمد، درآمدگی بر زی طلبگی، چاپ اول، تهران: پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، ۱۳۹۰.
۷. -----، طلبه؛ نشاط و طراوت طلبگی، چاپ دوم، قم: موسسه فرهنگی ولاء منتظر(ع)، ۱۳۹۰.
۸. -----، هویت صنفی طلبه و معنای طلبگی، چاپ دوم، قم: موسسه فرهنگی ولاء منتظر(ع)، ۱۳۹۰.
۹. لقمانی، احمد، چگونه شاد و خنده رو باشیم؟ چاپ ششم، تهران: بهشت بینش، ۱۳۹۰.
۱۰. مجلسی، محمدباقر، توحید مفضل، چاپ دوم، قم: موسسه شیعه پژوهی، ۱۳۹۲.
۱۱. مهدوی، سعید، به سوی موفقیت، چاپ سوم، تهران: نقش نگین، ۱۳۸۹.
۱۲. کلینی، محمد بن یعقوب، اصول کافی، جلد ۲ و ۳، ترجمه صادق حسن زاده، چاپ دوم، قم: قائم آل محمد، ۱۳۸۵.
۱۳. محمد، معین، فرهنگ فارسی معین، جلد چهارم، چاپ دوم، تهران: انتشارات ثامن، ۱۳۶۸.